

Nr 197.

Av herr **Sjödahl m. fl.**, om ändrade bestämmelser rörande tillsättning av extra ordinarie lärare vid folkskolor m. m.

Enligt kungörelse av den 16 september 1918 (nr 750) infördes den bestämmelsen att då extra ordinarie lärare vid folkskola, extra ordinarie lärare vid småskola eller särskild lärare i övningsämne skall anställas och fråga ej är om förnyad anställning av lärare, som redan är anställd inom distriktet, befattningen bör på lämpligt sätt kungöras ledig och de grunder, som enligt § 19 mom. 6 skola följas vid förslags upprättande, tillämpas vid tillsättningen. Samma bestämmelse återfinnes i den förnyade folkskolestadgan av den 26 september 1921 (nr 604) uti § 24, punkt 3, tredje stycket.

Enligt ovannämnda bestämmelse skola vid tillsättningen av dessa lärare tillämpas de grunder, efter vilka förslag till ordinarie folkskollärartjänst upprättas. Detta innebär, att då en skolstyrelse vid val av ordinarie lärare äger förrätta val inom ett förslag med tre kandidater, har styrelsen inte ens denna rörelsefrihet vid val av en extra ordinarie lärare eller av en lärare i övningsämne. En vikarierande lärare, som måhända under åtskilliga år tjänstgjort inom ett skoldistrikt, skulle därför ofta vid en utannonsering av en extra ordinarie lärartjänst icke kunna utses till innehavare av denna tjänst, för såvitt han ej med hänsynstagande till stadgade befordringsgrunder kunde sättas före samtliga medsökande. Däremot skulle han kunna väljas till ordinarie lärare, om han kunde erhålla plats inom ett förslag, rymmande tre lärare. Det kan knappast anses vara vare sig konsekvent eller rimligt att vid tillsättandet av extra ordinarie befattningar och av lärartjänst i övningsämne kräva strängare bestämmelser än vid tillsättande av ordinarie folk- och småskolläraryrkebefattningar.

Uti stadgan för högre folkskolor av den 16 september 1918 (nr 1064) har lämnats betydligt större rörelsefrihet åt vederbörande styrelse. Extra ordinarie lärare förordnas av styrelsen, och över ett sådant förordnande kan ej ens besvär anföras (§ 50). Dock är styrelsen »skyldig ställa sig till efterrättelse de erinringar, vartill skolöverstyrelsen kan finna sig föranlåten med hänsyn till lärarnas lämplighet och kompetens» (§ 52 punkt 3). Detta innebär endast, att skolstyrelsen är skyldig se till att till extra ordinarie lärare utses fullt kompetenta och i övrigt lämpliga lärarkrafter. Som synes ha styrelserna för de högre folkskolorna vida större valfrihet än folkskolestyrelserna och skolråden besitta.

Även i de senaste skolstadgorna ha bestämmelserna uti stadgan för de högre folkskolorna upptagits. Så har skett uti stadgan för kommunala flickskolor av den 24 september 1928 (nr 426) §§ 45—47 och uti stadgan för kommunala mellanskolor av den 2 juni 1933 (nr 345) §§ 62—64.

De nuvarande bestämmelserna för tillsättning av extra ordinarie lärare vid folkskolorna synas därför i vår skollagstiftning med hänsyn till jämförliga skolformer vara enastående. Det är tvivel underkastat, om vid utfärdandet av folkskolestadgan en sådan sträng bundenhet av skolstyrelserna ens varit åsyftad. Men efter vissa prejudikat från regeringsrätten under de senaste åren har en sträng tolkning av bestämmelserna i den riktning ovan visats blivit fastslagen.

Fråga är, om man icke genom andra bestämmelser skulle såväl kunna förhindra godtycke från styrelsernas sida och tillvarataga de sökandes rätt som ge åt styrelserna något av den frihet, som vid högre folkskolor, kommunala mellanskolor och kommunala flickskolor givits åt dessa skolors kommunvalda styrelser. Åtskilligt vore att vinna härutinnan, om vid anställning av extra ordinarie lärare vid folk- och småskola liksom av särskild lärare i övningsämnen skolstyrelse ålades att upprätta förslag på tre av de sökande enligt de grunder som föreskrivas uti folkskolestadgan § 19 mom. 6 samt att förrätta val inom detta förslag. Vid tillsättning av två eller flera tjänster skulle bestämmelserna i § 19 mom. 7 efterföljas. Givetvis borde skolråd bibehållas vid sin rätt att förordna respektive lärare. Enklast skulle denna nyordning kunna vinnas på så sätt att § 24, mom. 3, tredje stycket i folkskolestadgan ändrades så, att vid annonsering av dessa tjänster för den efterföljande tillsättningsproceduren stadgades, att föreskrifterna i § 19, mom. 6—9, skulle tillämpas.

Med återopande av ovanstående motivering hemställs därför,

att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om sådan ändring av folkskolestadgan att vid tillsättning genom skolråd eller folkskolestyrelse av extra ordinarie lärare vid folkskola, extra ordinarie lärare vid småskola eller särskild lärare i övningsämne bestämmelserna i folkskolestadgan § 19, mom. 6—9, måtte tillämpas.

Stockholm den 23 januari 1934.

Edg. Sjö Dahl.

Ernst Åström.

Robert Berg.

N. S. Norling.

Axel Löfvander.